

<http://congress.eab.org.tr>

5 INTERNATIONAL CONGRESS OF EDUCATIONAL RESEARCH

6 - 9 June 2013

Çanakkale
TURKEY

Peace, Memory & Educational Research

**CONGRESS
PROCEEDINGS
(FULL TEXT)**

WERA
The World Education
Research Association

• • •
The International
Association Of Qualitative Inquiry

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİ VE İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE YÖNELİK DÜŞÜNCELERİNİN İNCELENMESİ

AN INVESTIGATION OF PRE-SCHOOL TEACHERS AND PRIMARY TEACHERS THOUGHT ABOUT INTEGRATED EDUCATION

Gülsüm DÜŞEK

Öğretim Görevlisi, Giresun Üniversitesi Eynesil Kamil Nalbant MYO, Çocuk Gelişimi Programı, GİRESUN

gulsum.dusek@giresun.edu.tr

ÖZET

Kaynaştırma eğitimi, sınıfın öğretmenine ve /veya engelli öğrenciye destek sağlanması şartıyla engelli öğrencinin genel eğitim sınıflarında eğitilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırma ilköğretim öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2011-2012 yılında Giresun ilinde görev yapan ve sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan 33 ilköğretim öğretmeni ile 60 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan anket, Kargin, Acarlar ve Sucuoğlu (2005) ile Özbaba (2000) tarafından yapılan çalışmalar kullanılarak ve çeşitli literatür çalışması yapılarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde frekans, yüzde ve ki kare değerleri kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce, okul öncesi öğretmenlerinin ve ilköğretim öğretmenlerin daha fazla engelli öğrencilerin ailesinden bilgi aldıkları, ayrıca sınıf öğretmenlerinin okul rehberlik servisinden bilgi almayı tercih ettikleri görülmektedir. Kaynaştırma eğitimi gerekli bir uygulama olarak gören okul öncesi öğretmenlerinin oranı ilköğretim öğretmenlerinden daha fazladır. Kaynaştırma öğrencilerine yönelik okulda ve sınıfta var olan fiziksel düzenlemelerin çoğunlukla olmadığı göze çapmaktadır (% 66,7). Kaynaştırma eğitiminde karşılan zorluklara ilişkin verilen yanıtlar incelendiğinde, kaynaştırma öğrencisine ayrılacak vaktin yetersizliği ve sınıfların kalabalık olması, engel düzeyi ağır olan öğrencilerin sınıfta olması ve fiziksel imkân yetersizlikleri başlıca sebepler olarak görülmektedir.

Kaynaştırma eğitimi ile ilgili ilköğretim öğretmenlerinin % 21,2'si ve okul öncesi öğretmenlerinin % 15'i yeterli bilgiye sahip olduğunu belirtirken, ilköğretim öğretmenlerinin % 30,3'ü ve okul öncesi öğretmenlerinin % 6,7'si yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir seminer verilmesi durumunda hangi alanlar olmasını isterdiniz sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin % 43,9'u engel türlerinin özellikleri konusunu belirtirken, bu durumu sırasıyla davranış yönetimi, kavram/ beceri eğitimi, BEP hazırlama ve uygulama, kaynaştırma eğitiminin etkileri, özel eğitime yönelik materyal geliştirme olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin % 15,8'i ise her alanda bilgi verilmesini istemişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma Eğitimi, Okul Öncesi Öğretmenleri, İlköğretim Öğretmenleri

ABSTRACT

Inclusive education is defined as educating disabled student in general education classes providing that teacher and/or disabled student are backed up. This research aims to specify the views of primary teachers and preschool teachers on inclusive education. The sample of the research consists of 33 primary teachers and 60 preschool teachers having inclusive students and serving in Giresun in 2011-2012. The questionnaire used for the research was prepared by the researcher under favor of studies of Kargin, Acarlar ve Sucuoğlu (2005) and Özbaba (2000) and various literature reviews. Frequency, percent value, and chi square were used in data analysis.

According to research results, preschool teachers and primary school teachers obtained information about disabled students from their parents; furthermore, classroom teachers preferred to get information from counseling service. The rate of preschool teachers considering inclusive education as necessary application is higher than the one of primary school teachers. The insufficiency of physical settings in classes oriented to inclusive students is observable (%66, 7). As the answers relating to difficulties in inclusive education were examined, the lack of time for inclusive student, crowded classes, severely disabled students in classes, and the lack of physical impossibility have been regarded as major reasons.

Whereas % 21.2 of primary school teachers and % 15 of preschool teachers have stated to have enough knowledge about inclusive students, % 30.3 of primary school teachers and % 6.7 of preschool teachers have claimed to fall short on inclusive education. As the answers to the question of which field do they want in case of a seminar about inclusive education were examined, the choice of % 43.9 of teachers was on the sorts of disability, following respectively behavior management, concept and skill teaching, preparation and application of BEP, the effects of inclusive education, and material development for special education. Further, % 15.8 of teachers asked for information in every field.

Key words: Inclusive Education, Preschool Teachers, Primary School Teachers

1. GİRİŞ

Özel eğitim gereksinimi olan öğrencilere sunulan tüm özel eğitim hizmetlerinin temelinde, öğrencilerin özrünün engele dönüşmesini önleme çabası yatmaktadır. Kaynaştırma eğitimiyle öğrencinin işlevde bulunma düzeyi artırılarak, birlikte yaşandığı çevreye uyum sağlaması, çevrenin beklentilerine uygun davranış biçimleri geliştirmesi sağlanmaktadır (Anonim, 2010).

2006 tarihli Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğindeki tanıma göre kaynaştırma yoluyla eğitim; özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.

Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması için sınıf öğretmenlerinin olumlu tutuma sahip olması çok önemlidir. Genel eğitim sınıfları, tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde düzenlenmeli, tüm öğrenciler, birlikte öğrenme, oynama, eğitimsel ve sosyal etkinliklere katılma fırsatlarına sahip olmalıdır. Kaynaştırma sınıfındaki diğer öğrenciler, özel gereksinimli öğrenci hakkında bilgilendirilmelidir. Özel gereksinimli öğrenciye ve öğretmene, gereksinimlerine yönelik destekleyici özel eğitim hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir. Sınıftaki tüm öğrenci velileri ile işbirliği sağlanmalıdır. Kaynaştırma eğitimine alınacak öğrencilerin sayısı aynı sınıfta mümkünse belli bir sayıyı geçmemelidir (Sucuoğlu ve Kargın, 2010). Okul binası ve bahçesi, sınıflar, sınıfların içindeki araç-gereçler ve öğrenci sayılarını kapsayan fiziksel ortamın hem özel gereksinimli öğrenci, hem de akranlarına uygun ve çekici hale getirilmesi kaynaştırmanın başarısını artırmaktadır (Dikici Sığırtmaç ve Deretarla, 2008).

2006 yılında yayımlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin 23. maddesine göre kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel

eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliđine göre kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda öğrenciyeye verilen eğitim hizmetlerinin etkin bir biçimde yürütülebilmesi amacıyla özel araç-gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır. Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda Rehberlik Araştırma Merkezi, Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir.

Okulda ve sınıfta öğrenciler için yapılan eğitsel düzenlemeler özellikle engelli öğrenciler için büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin kümeler halinde oturmaları, sosyal uyum zorluğu çeken öğrenciyeye yarar sağlamaktadır. Sınıfta özel araç ve gereçler için (koltuk değneği vs. için) bir depolama yerinin olması özürülü çocuklar için gerekli olabilir. Görme engelli öğrenciler için ortak kullanım alanlarının ve sınıfların isimlerinin kabartmalı yazıyla yazılması, işitme engelli öğrenciler için teneffüs saatini gösteren zilin görsel uyarıcılarla (ışık vs.) desteklenmesi engelli öğrencilerin eğitimini kolaylaştırmak ve sınıfa daha iyi adapte etmek açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ortopedik özürülü öğrenciler için asansör sistemi, lift sistemi veya rampalar oluşturulmalı ya da bu tip öğrencilerin okulun giriş katındaki sınıflarda eğitim görmeleri sağlanmalıdır. Rampalar, ebat ve ölçülere uygun olarak yapılmalıdır. Özüünden dolayı resim, müzik, beden eğitimi gibi derslerde başarılı olamayacak öğrenciler için, kendilerini ifade edebilecekleri, çeşitli becerilerini sergileyebilecekleri uygulama salonları-sınıfları oluşturulmalıdır. Kavramların kazanılmasına yardımcı araç ve gereçler kullanılmalıdır (MEGEP, 2007).

Kaynaştırma eğitiminde verilen destek özel eğitim hizmetlerinin kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşmasında son derece etkili olduğu bilinmektedir. Özel eğitim destek hizmetleri, öğretmenlerin uzmanlarla bir arada, işbirliği içinde çalışmasını gerektiren ve eğer sağlıklı bir şekilde uygulanabilirse kaynaştırmayı kolaylaştıracığı düşünölen bir çalışmadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Destek eğitim hizmetlerinden olan özel eğitim danışmanlığı, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan normal sınıf öğretmeninin, kaynaştırma öğrencisine ilişkin olarak aldığı danışma hizmetidir. Özel eğitim danışmanlığı, bu konuda uzmanlaşmış özel eğitim öğretmenleri tarafından sağlanabilir.

Kaynaştırma uygulamasının yürütöldüğu sınıfta, özel eğitim öğretmeni ya da yardımcı öğretmen tarafından sınıf-içi yardım sağlanabilir. Sınıf-içi yardım uygulanırken, destek hizmet uzmanı ve sınıf öğretmeni, öğretim sorumluluğunu, plan yapma işını, değerlendirme işını ve sınıf kontrolünü paylaşırlar. Sınıf-içi yardımda öğrenciyeye destek hizmet sağlamak için, öğrenciyi sınıf dışına çıkarmak yerine, destek hizmet sınıf içerisinde yapılır. Sınıf-içi yardım, kaynaştırma öğrencisine yönelik olduğunda, sınıf öğretmeni sınıfın geri kalanıyla öğretim yaparken, diğer öğretmen kaynaştırma öğrencisiyle bireysel çalışır yada tersi bir işbölümü yapılır (Batu, 2000; Kırcaali-İftar, 1998).

30.05.1997 tarihli ve 573 nolu Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede yer alan aile katılımına ilişkin düzenlemelere göre ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılmalarının

sağlanması esastır. Bunun sebebi özel eğitime muhtaç çocukların velilerinin ortak isteklerinden birisi çocukların gerçek problemlerinin ne olduğunu bilmeleridir (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1987). Çocukların güçlü ve zayıf yanlarını, anne-baba, herhangi birinden daha iyi bilmektedir. Onlar öğretmenin çocuklarını anlamasına ve ona göre eğitim planı yapmasına yardım edebilirler. En iyi programın yapılması için aile ve öğretmenin birlikte çalışması çocuğun eğitimi için yararlıdır (Çev. Karatepe, 1988). Ailelerin okulu tanması, kendilerini okulun bir parçası olarak hissetmesi, onların okul ve öğrenciler için kaynaklar araması için fırsat sağlamaktadır. Ailelerin okula ve eğitim sürecine olumlu tutumlar geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Akkök, 2005).

Kaynaştırmada aile etkileşimi ve işbirliğinin artırılması için öğretmenlerin anne-babalara, öğretim, dersler, kendi çocukları için belirlenen hedefler konusunda somut bilgiler vermesi, anne babalarla düzenli olarak veli toplantısı yapılması, özel gereksinimli çocuğun ailesinin kültürel özellikleri, öğrenim düzeyleri, iletişim şekilleri konusunda bilgi edinmesi, anne babaların çocukları ile ilgili endişelerini dinlemesi, anne babalarla iletişimi eve not yollamak, telefon etmek gibi yollarla düzenli olarak sürdürmeye çalışması gerekmektedir (Sucuoğlu, 2006).

Kaynaştırma eğitiminde uygulanan üç farklı model vardır. Bunlardan biri özel gereksinimli bireyin kaydının normal sınıfta olduğu; öğrencinin tüm gün boyunca normal sınıfta, öğretmeninden eğitim aldığı tam zamanlı kaynaştırma uygulamasıdır. Ülkemizde en çok uygulanan kaynaştırma uygulaması bu şekilde olmaktadır. Yarı zamanlı kaynaştırma, özel gereksinimli bireyin kaydının özel eğitim sınıfında olduğu, öğrencinin başarılı olabileceği derslerde kaynaştırma sınıfından eğitim aldığı durumdur. Tersine kaynaştırma ise yetersizlikleri olmayan öğrenciler istekleri doğrultusunda, özellikle okul öncesi eğitimde, çevrelerindeki kaynaştırma uygulaması yapan özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabildikleri bir uygulamadır (MEB, 2010).

Ülkemizde kaynaştırmaya devam eden öğrenci sayısı giderek artmakla birlikte, temelde yaşanan sorun, özel gereksinimli öğrencilere ve öğretmenlere genel eğitim sınıflarında gereken özel eğitim desteğinin sağlanamamasıdır. Bunun sonucunda özel gereksinimli öğrenci ile sınıf öğretmeni karşı karşıya kalmakta ve yaşanan sorunları sınıf öğretmeni tek başına aşamamaktadır (Kargın, 2004).

Seçer, Çeliköz, Sarı, Çetin, ve Büyüktaşkapu (2010) tarafından 269 okul öncesi öğretmeni üzerinde yapılan çalışmaya göre, sınıfında özel gereksinimli öğrencisi bulunan öğretmenlerin, bulunmayan öğretmenlere göre sınıf kontrolü ve kaynaştırmaya ilişkin görüşleri, öğretmen yeterliği ve genel tutumları olumsuzdur.

Bu araştırma, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

2.YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2000).

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Giresun ilinde basit tesadüfi yöntemle seçilmiş, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olan 60 okul öncesi öğretmeni ve 33 ilköğretim öğretmeni olmak üzere 93 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma kapsamındaki öğretmenlere ait demografik bilgiler tablo 1'dedir.

Tablo 1. Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	79	84,9
	Erkek	14	15,1
	Toplam	93	100
Yaş	21-25	13	14,0
	26-34	50	53,8
	35-44	17	18,3
	45 yaşından fazla	13	14,0
	Toplam	93	100
Mezun olunan okul	Önlisans	12	12,9
	Lisans	75	80,6
	Yüksek lisans	6	6,5
	Toplam	93	100
Mesleki Kıdem	1'den az	2	2,2
	1-5 yıl	30	32,3
	6-10 yıl	29	31,2
	11-20 yıl	17	18,3
	21 yıl ve üstü	15	16,1
	Toplam	93	100
Öğretmenlik türü	İlköğretim Öğr.	33	35,5
	Okul öncesi Öğr.	60	64,5
	Toplam	93	100
Sınıftaki Öğrenci Sayısı	5-10	5	5,4
	11-20	37	39,8
	21-30	39	41,9
	31 ve fazlası	12	12,9
	Toplam	93	100
Sınıftaki Kaynaştırma öğrencisi sayısı	1	72	77,4
	2	14	15,1
	3 ve daha fazla	7	7,7
	Toplam	93	100
Öğrencinin Engel Türü	Konuşma bozukluğu	17	18,3
	Zihinsel engelli	55	59,0
	Bedensel engelli	15	16,2
	İşitme engelli	10	10,8
	Otistik	9	9,7
Özel eğitimle ilgili bilgili olma durumu	Evet	65	69,9
	Hayır	28	30,1
	Toplam	93	100
Bugüne kadar engelli çocuklarla çalıştınız mı?	Evet	60	64,5
	Hayır	33	35,5
	Toplam	93	100
Çalışılan süre	0-6 ay	13	14,0
	7-12 ay	23	24,7
	13-24 ay	9	9,7
	3-4 yıl	12	12,9
	5 yıldan fazla	4	4,3
	Toplam	93	100

Tablo incelendiğinde örneklem kapsamındaki öğretmenlerin % 84,9'unun kadın, % 15,1'inin erkek olduğu, % 53,8'inin 26-34 yaşları arasında, % 18,3'ünün 35-44 yaşları arasında, % 14'ünün 21-25 yaşları arasında ve % 14'ünün 45 yaşından fazla olduğu, % 80,6'sının lisans, % 12,9'unun önlisans ve % 6,5'inin ise yüksek lisans mezunu olduğu; %32,3'ünün 1-5 yıl, % 31,2'sinin 6-10 yıl mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerinin % 64,5'i okul öncesi öğretmeni ve % 35,5'i ilköğretim öğretmeni, % 41,9'unun sınıfında 21-30 öğrencisi olduğu görülmektedir. Bu durumu sırasıyla 11-20 öğrenci (% 39,8), 31 ve fazlası(%12,9) ve 5-10 öğrenci (% 5,4) takip etmektedir. Öğretmenlerin sınıflarında olan kaynaştırma öğrencilerinin sayıları incelendiğinde % 77,4'ünün bir kaynaştırma öğrencisi olduğu, % 15,1'inin iki kaynaştırma öğrencisi olduğu ve % 7,7'sinin ise üç ve daha fazla kaynaştırma öğrencisine sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin sınıflarındaki kaynaştırma öğrencisinin engel türünün dağılımı incelendiğinde, % 59'unun sınıfında zihinsel engelli, % 18,3'ünün sınıfında dil ve konuşma bozukluğu, % 16,2'inin bedensel engelli, % 10,8'inin işitme engelli ve % 9,7'sinin otistik öğrenci olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin % 69,9'u özel eğitim konusunda bilgi sahibi olduğunu belirtirken, % 30,1'i bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı olarak, Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu (2005) ile Özbaba (2000) tarafından yapılan araştırma kullanılarak ve çeşitli literatür çalışması yapılarak araştırmacı tarafından hazırlanan ve öğretmenlerin kişisel bilgileri ve kaynaştırma eğitimine yönelik düşüncelerinin yer aldığı soruların bulunduğu anket kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde yapılan istatistiksel işlemler sonucu elde edilen bulgularla, bu bulguların yorumları sunulmuştur.

Tablo 2'de engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce alınan bilgilere dair frekans, yüzde ve ki kare değerleri yer almaktadır.

Tablo 2. Engelli Öğrenci Sınıfa Yerleşmeden Önce Bilgi Almaya Dair f, % ve Ki Kare Değerleri

Mezun olunan Bölüm	Engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce öğrencinin ailesinden bilgi alma						
	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
İlköğretim Öğr.	18	54,5	15	45,5	33	100,0	
Okul önc. Öğr.	46	76,7	14	23,3	60	100,0	
Toplam	64	68,8	29	31,2	93	100,0	
$X^2 = 4,855$ p=.028**							
Mezun olunan Bölüm	Engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce okul rehberlik servisinden bilgi alma						
	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
İlköğretim Öğr.	17	51,5	16	48,5	33	100,0	
Okul önc. Öğr.	17	28,3	43	71,7	60	100,0	
Toplam	34	36,6	59	63,4	93	100,0	
$X^2 = 4,933$ p=.026**							
Mezun olunan	Engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce okul müdüründen bilgi alma						
	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	

Bölüm	İlköğretim Öğr.	6	18,2	27	81,8	33	100,0
	Okul önc. Öğr.	21	35,0	39	65,5	60	100,0
	Toplam	27	29,0	66	71,1	93	100,0
$X^2= 3,665$				$p=.160$			
Mezun olunan Bölüm	Engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce RAM'dan bilgi alma						
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
	İlköğretim Öğr.	9	27,3	24	72,7	33	100,0
	Okul önc. Öğr.	18	30,0	42	70,0	60	100,0
	Toplam	27	29,0	66	71,1	93	100,0
$X^2=,077$				$p=.782$			

* p<.01

**p<.05

Tablo 2 incelendiğinde engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce öğrencinin ailesinden bilgi alma ve okul rehberlik servisinden bilgi alma konusunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin % 76,6'sı engelli öğrenci sınıfa yerleşmeden önce ailesinden bilgi alırken, ilköğretim öğretmenlerinde bu oran % 54,5'tir. Okul rehberlik servisinden öğrenci hakkında bilgi alma oranları incelendiğinde, ilköğretim öğretmenlerinin % 51,5'inin okul rehberlik servisinden bilgi aldığı, okul öncesi öğretmenlerinde ise bu oranın % 28,3 olduğu görülmektedir.

Engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce okul müdüründen bilgi alma oranları incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin % 35'inin, ilköğretim öğretmenlerinin ise % 18,2'sinin okul müdürlerinden bilgi aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce Rehberlik Araştırma Merkezinden bilgi alma durumları incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin % 30'unun, ilköğretim öğretmenlerinin ise % 27,3'ünün bilgi aldığı görülmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin engelli öğrencisiyle ilgili bilgileri, daha yüksek oranda ailelerden almasının sebebi, okul öncesi öğretmenlerinin anasınıflarına çocuğunu getiren ve alan velilerle karşılaşma olasılığının daha fazla olması ve bunun sonucunda bilgi paylaşımının daha fazla olması olabilir. Okul öncesi öğretmenleriyle karşılaştırıldığında, ilköğretim öğretmenlerinin, kaynaştırma öğrencisi hakkındaki bilgileri, daha fazla okul rehberlik servisinden almayı tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 3. Engelli Öğrenci Sınıfa Yerleşmeden Önce Öğrenci Hakkında Alınan Bilgi Türüne Dair f, % ve Ki Kare Değerleri

Mezun olunan Bölüm	Öğrencinin Engel Türüne İlişkin Kısa Bilgi Alma						
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
	İlköğretim Öğr.	17	51,5	16	48,5	33	100,0
	Okul önc. Öğr.	46	76,7	14	23,3	60	100,0
	Toplam	63	67,7	30	32,3	93	100,0
$X^2=6,193$				$p=.013^{**}$			
Mezun olunan Bölüm	Öğretimsel Düzenlemeler Konusunda Bilgi alma						
		Evet		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%
	İlköğretim Öğr.	14	42,4	19	57,6	33	100,0
	Okul önc. Öğr.	25	41,7	35	58,4	60	100,0
	Toplam	39	41,9	54	58,1	93	100,0
$X^2=,556$				$p=.757$			
Kullanılabilecek Materyaller Konusunda Bilgi alma							

Mezun olunan Bölüm		Evet		Hayır		Toplam			
		f	%	f	%	f	%		
Mezun olunan Bölüm	İlköğretim Öğr.	2	6,1	31	93,9	33	100,0		
	Okul önc. Öğr.	19	31,7	41	68,3	60	100,0		
	Toplam	21	22,6	72	77,4	93	100,0		
		$X^2=8,806$				$p=,012^{**}$			
Mezun olunan Bölüm		Evet		Hayır		Toplam			
		f	%	f	%	f	%		
Mezun olunan Bölüm	İlköğretim Öğr.	7	21,2	26	78,8	33	100,0		
	Okul önc. Öğr.	16	26,7	44	71,7	60	100,0		
	Toplam	23	24,7	69	74,2	93	100,0		
		$X^2= ,952$				$p=,621$			

* p<.01

**p<.05

Öğretmenlerin engelli öğrenciyle ilgili aldığı bilgi türü incelendiğinde öğrencinin engel türüne yönelik kısa bilgi alma ve kullanılabilir materyaller konusunda bilgi alma durumlarında okul öncesi öğretmenlerinin lehine anlamlı farklılık olduğu göze çarpmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin % 76,7'sinin, ilköğretim öğretmenlerinin ise % 51,5'inin öğrencinin engel türüne yönelik kısa bilgiler aldığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin % 31,7'sinin, ilköğretim öğretmenlerinin ise % 6,1'inin kullanılabilir materyaller konusunda bilgi aldığı görülmektedir.

Kullanılabilir materyaller ve çevresel düzenlemeler konusunda bilgi alma oranları incelendiğinde öğretmenlerin büyük oranda (kullanılabilir materyaller; ilköğretim öğretmenleri % 93,9, okulöncesi öğretmenleri % 68,3; çevresel düzenlemeler, ilköğretim öğretmenleri % 78,8, okul öncesi öğretmenleri % 71,7) bilgi almadığı görülmektedir. Öğretmenlerin aldığı bilgi türü incelendiğinde öğrencinin engel türüne ilişkin kısa bilgi alma ve öğretimsel uyarlamalar ile ilgili bilgi alma durumu daha fazla göze çarpmaktadır.

Tablo 4. Kaynaştırma Eğitiminin Gerekliliği Konusunda Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerine Ait f, % ve Ki Kare Değerleri

Mezun olunan Bölüm		Evet		Kısmen		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%
Mezun olunan Bölüm	İlköğretim Öğr.	21	63,6	6	18,2	6	18,2	33	100,0
	Okul önc. Öğr.	54	90,0	6	10,0	0	,0	60	100,0
	Toplam	75	80,6	12	12,9	6	6,5	93	100,0
		$X^2=13,849$				$p=,001^*$			

* p<.01

Tablo incelendiğinde kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarda okul öncesi öğretmenlerinin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Kaynaştırma eğitimi gerekli bir uygulama olarak gören okul öncesi öğretmenlerinin oranı % 90, ilköğretim öğretmenlerinin oranı ise % 63,6'dır.

Bunun sebebi ilköğretim programları ders odaklı olurken, okul öncesi eğitim programının etkinliklere yönelik oluşu olabilir. Bu durumda ilköğretim öğretmenlerinin engelli öğrenciye uygulanacak öğretim teknikleri konusunda bilgi sahibi olmak ve dersin gerektirdiği müfredatı yetiştirmeleri daha zor olabilir. Bu sebeple de okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusundaki düşünceleri, ilköğretim öğretmenleriyle karşılaştırıldığında daha olumlu olabilir.

Tablo 5. Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerine Ait f, % ve Ki Kare Değerleri

Mezun olunan Bölüm	Kaynaştırma öğrencisini sınıfa uyum, kendine güven duyma, vb. konularda geliştirmeye çalışma						
	Evet		Hayır		Toplam		
	f	%	f	%	f	%	
İlköğretim Öğr.	26	78,8	7	21,2	33	100,0	
Okul önc. Öğr.	56	93,3	4	6,7	60	100,0	
Toplam	82	88,2	11	11,8	93	100,0	
X ² = 4,319 p=,038**							

** p<.05

Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisini yalnızca öğretimsel açıdan değil, sınıfa uyum kendine güven duyma gibi konularda geliştirmek için gayret göstermeye yönelik cevapları incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin % 93,3'ü bu görüşe katılırken, ilköğretim öğretmenlerinde bu oran % 78,8'dir.

Tablo 6. Kaynaştırma Eğitiminde Öğrenci Velileri İle İşbirliği Yapmaya Yönelik Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait f, % ve Ki Kare Değerleri

Mezun Olunan Bölüm	Evet		Kısmen		Hayır		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
	İlköğretim Öğr.	23	69,7	8	24,2	2	6,1	33
Okul önc. Öğr.	56	93,3	3	5,0	1	1,7	60	100,0
Toplam	79	84,9	11	11,8	3	3,2	93	100,0
X ² =9,339 p=,009*								

* p<.01

Tabloda okul öncesi öğretmenlerinin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin % 93,3'ü öğrenci velileri ile işbirliği yaptıklarını belirtirken, ilköğretim öğretmenlerinde bu oran % 69,7'dir.

Engelli bireylerin eğitiminin etkili olabilmesi için eğitim sürecine ailelerin katılması gerekmektedir. Anne- babanın eğitim programlarına katılarak destek olması çocukların gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Belgin ve Darıca, 1996). Aile içinde anne baba ve çocuklar yoğun bir iletişim içerisinde bulunmaktadır. Genellikle aile üyelerinin öğrenim düzeylerinin alt seviyede olması, çocukların gerek ev ortamında çeşitli becerileri kazanmasını, gerekse okuldan beklenen akademik katkılara çocuğun cevap vermesini engellemektedir (Aral ve Gürsoy, 2009). Ailelerin okulda yapılan etkinliklerden ve öğretim yönteminden haberdar olması, eğitimin kalıcılığını artıran bir durumdur. Bu sebeple kaynaştırma eğitiminde okul-aile işbirliğinin olması çok önemlidir. Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenci velileri ile daha fazla işbirliği içerisinde olmasının sebebi, öğrenci velileriyle daha fazla karşılaşmaları, böylelikle iletişimin daha fazla olması olabilir.

Tablo 7. Kaynaştırma Öğrencileri İçin Okulda/Sınıfta Var Olan Düzenlemelere Yönelik Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait f ve % Değerleri

	İlköğretim Öğr.		Okul önc. Öğr.		Toplam	
	f	%	f	%	f	%

Fiziksel düzenleme yok	22	66,7	40	66,7	62	66,7
Rampanın varlığı	1	3,0	8	13,3	9	9,0
Engelli çocuğa yönelik sandalye ve minderlerin varlığı	1	3,0	8	13,3	9	9,7
Destek odanın açılması	3	9,1	2	3,3	5	5,4
Farklı oturma düzeninin sağlanması	4	12,1	-	-	4	4,3

Tablo incelendiğinde % 66,7 oranında fiziksel düzenlemenin olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin % 9'u rampanın olduğunu ve % 5,4'ü okullarında destek odanın olduğunu, okul öncesi öğretmenlerinin ise % 13,3'ü sınıflarında engelli öğrenciye yönelik sandalye ve minderlerin olduğunu belirtmiştir. İlköğretim öğretmenlerinin % 12,1'i engelli öğrencinin oturma düzenini değiştirmiştir.

Tablo 8. Kaynaştırma Eğitiminin Olumlu Yönlerine İlişkin Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait f ve % Değerleri

	İlköğretim Öğr.		Okul önc. Öğr.		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Öğrenciyi topluma kazandırma	29	93,5	54	96,4	83	95,4
Öğrenciler yardımlaşmayı öğrenir.	1	3,2	1	1,8	2	2,3
Olumlu yönü yoktur	1	3,2	1	1,8	2	2,3

Kaynaştırma eğitiminin olumlu yönlerine ilişkin cevaplar incelendiğinde bu soruyu cevaplayan öğretmenlerin % 95,4'ünün öğrenciyi topluma kazandırdığı görüşüncü olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Kaynaştırma Eğitiminde Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait f ve % Değerleri

	İlköğretim Öğr.		Okul önc. Öğr.		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Fiziksel imkân yetersizliği	1	3,8	9	23,6	10	15,6
Engelli öğrencinin sınıfın düzenini bozarak eğitimi aksatması	5	19,2	4	10,5	9	14,0
Engel düzeyi ağır olan öğrencinin varlığı	4	15,3	7	18,4	11	17,1
Kaynaştırma öğrencisine ayrılacak zamanın yetersizliği	6	23,0	8	21,0	14	21,8
Sınıfların kalabalık olması	8	30,7	9	23,6	17	18,1
Davranış yönetimi ve iletişimde yaşanan güçlük	-	-	1	2,6	1	1,5
Aile katılımının sağlanamaması	1	3,8	-	-	1	1,5
BEP'in PDR'ciler tarafından hazırlanmaması	1	3,8	-	-	1	1,5

Tabloda kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan zorluklara ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilköğretim öğretmenlerinin karşılaştıkları zorluklar sırasıyla, sınıfların kalabalık olması, (% 30,7), kaynaştırma öğrencisine ayrılacak zamanın yetersizliği (% 23), engelli öğrencinin sınıf düzenini bozarak eğitimi aksatması (% 19,2) engellilik düzeyi ağır olan öğrencinin sınıfta yer alması (%

15,3) ve fiziksel imkân yetersizliği, aile katılımının sağlanamaması ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının kendileri tarafından hazırlanmasıdır.

Okul öncesi öğretmenlerinin cevapları incelendiğinde sırasıyla, sınıfların kalabalık olması ve fiziksel imken yetersizliği (% 23,6) kaynaştırma öğrencisine ayrılacak zamanın yetersizliği (% 21), engellilik düzeyi ağır olan öğrencilerin sınıfta yer alması (% 18,4), engelli öğrencinin eğitimi aksatması (% 10,5) ve davranış yönetiminde güçlük çekme (% 2,6) olduğu göze çapmaktadır.

Demir ve Açar (2011) tarafından Çanakkale’de öğretmenlik hayatı süresince en az bir kaynaştırma öğrencisi olan 45 sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusundaki düşüncelerinin alındığı çalışmada, görüşme yapılan 45 sınıf öğretmenin 31’inin (% 68,89) kaynaştırma eğitimini desteklemediği ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin karşılaştığı en büyük sorunların, rehberlik eksikliği ve okul yönetimlerinden yeterli desteği alamama olduğu belirtilmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenler, sınıf mevcudunun fazla olması ve okul-sınıf ortamının donanım açısından yetersizliği, aile ile yaşanan sorunlar ve diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencilerinden olumsuz etkilenmesini neden olarak belirtmişlerdir. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için yaptıkları öneriler, kaynaştırma kapsamındaki öğrencilerin kendileriyle benzer özellikteki öğrencilerle birlikte eğitim-öğretim yapması, uzman kişiler tarafından kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminin yapılması, kaynaştırma öğrencileri için ayrı okullarda eğitim yapılması, kaynaştırma eğitimi alan öğrencilerle birebir eğitim yapılması ve hizmet içi eğitim çalışmalarının artırılması olarak belirtilmiştir.

Gök ve Erbaş (2011) tarafından Nevşehir’de okulöncesi eğitim kurumlarında sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan 10 okul öncesi eğitimi öğretmenin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin ve önerilerinin incelendiği çalışmada, öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminin gerekliliği hakkında olumlu görüşlere sahip oldukları, ancak kaynaştırma eğitimi ile ilgili çok az bilgi sahibi oldukları, bu bilgilerin onlar için yetersiz olduğu ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili yeterli bilgi sahibi olmamalarının sınıflarındaki kaynaştırma uygulamasında yetersiz kalmalarına ve sorunlar yaşamalarına neden olduğu, özellikle görme ve ileri derecede zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin okulöncesi eğitim kurumlarında kaynaştırılmasının uygun olmadığı, diğer özel gereksinimli öğrencilerin öğrenebildiği sürece kaynaştırma eğitimine alınması görüşünde oldukları belirtilmiştir.

Cankaya ve Korkmaz (2012) tarafından Konya’da İlköğretim Okullarında görev yapan ve kaynaştırma öğrencisi bulunan 200 sınıf öğretmeni üzerinde yapılan çalışmada, öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları en önemli sorunlar; sınıfların kalabalık olması, sınıflarda birden fazla kaynaştırma öğrencisinin olması ve eğitimsel materyallerin yetersizliği, kaynaştırma eğitimi uygulamasının öğretmenlere ilave sorumluluklar getirmesi ve sınıf yönetiminde zorlanmak olarak ifade edilmiştir.

Tablo 10. Kaynaştırma Eğitimiyle İlgili Bilgiye Sahip Olma Durumuna İlişkin Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait f ve % Değerleri

Mezun Olunan Bölüm		Evet		Kurs, seminerlere katılarak kendini geliştirme isteği		Hayır		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%
	İlköğretim Öğr.	7	21,2	16	48,5	10	30,3	33	100,0
	Okul önc. Öğr.	9	15,0	47	78,3	4	6,7	60	100,0
	Toplam	17	17,2	63	67,7	14	15,1	93	100,0
	$X^2=11,563$	$p=,009^*$							

* p<.01

Kaynaştırma eğitimine ilişkin bilgiye sahip olma durumuna yönelik görüşlerin yer aldığı tablo incelendiğinde, ilköğretim öğretmenlerinin % 21,2'sinin ve okul öncesi öğretmenlerinin % 15'inin yeterli bilgiye sahip oldukları, ilköğretim öğretmenlerinin % 30,3'ünün ve okul öncesi öğretmenlerinin % 6,7'sinin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirttikleri görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin % 78,3'ü ve ilköğretim öğretmenlerinin % 48,5'i, kurs ve seminerlere katılarak kendilerini geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Babaoğlu ve Yılmaz (2010) tarafından ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi ve donanımına sahip olma durumlarının araştırıldığı ve Burdur il merkezinde 40 sınıf öğretmeninin örneklem olarak alındığı çalışmada, sınıf öğretmenlerinin çoğunun kaynaştırma eğitimi ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı ve kaynaştırma eğitimi konusunda kendilerini yetersiz gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 11. Okul Öncesi ve İlköğretim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimiyle İlişkin Olarak Seminer Verilmesi Durumunda Verilmesini İstedikleri Alanlara Yönelik Görüşlere Ait f ve % Değerleri

	İlköğretim Öğr.		Okul önc. Öğr.		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Engel türlerinin özellikleri	8	29,6	28	50,9	36	43,9
Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması	2	7,4	4	7,2	6	7,3
Davranış yönetimi	6	22,2	5	9,0	11	13,41
Verilen bilgilendirmelerin drama yoluyla yapılması ve özel eğitimde dramanın kullanılması	-	-	2	3,6	2	2,4
Uzmanlardan bilgi alma isteği	2	7,4	-	-	2	2,4
Kaynaştırma eğitiminin etkileri	1	3,7	3	5,4	4	4,8
Kavram/ beceri öğretimi	3	11,1	4	7,2	7	8,5
Özel eğitime yönelik materyal geliştirme	1	3,7	-	-	1	1,2
Her alanda bilgi verilmesi	4	14,8	9	16,3	13	15,8

Tabloda kaynaştırma eğitimiyle ilgili seminer verilmesi durumunda öğretmenlerin istediği alanlara ilişkin görüşler yer almaktadır. Bu soruya verilen cevaplar incelendiğinde ilköğretim öğretmenleri ve okul öncesi öğretmenlerinin seminer verilmesi durumunda seminer istedikleri alanlara ait en yüksek oranın, engel türlerinin özellikleri (okul öncesi öğretmenleri % 50,9; sınıf öğretmenleri % 29,6) olduğu göze çapmaktadır. Bu sırayı sınıf öğretmenlerinde sırasıyla davranış yönetimi (% 22,2), kavram /beceri öğretimi (% 11,1), BEP hazırlama ve uygulama ile uzmanlardan bilgi alma isteği (% 7,4), kaynaştırma eğitiminin etkileri ile özel eğitime yönelik materyal geliştirme (% 3,7) izlemiştir. Okul öncesi öğretmenlerinde ise engel türlerinin özelliklerinden sonra sırasıyla davranış yönetimi (% 9,0), kavram/beceri öğretimi ile BEP hazırlama ve uygulama (% 7,2), kaynaştırma eğitiminin etkileri (% 5,4) ve drama yoluyla engelli öğrencilerin eğitimi (%3,6) izlemiştir. Ayrıca ilköğretim öğretmenlerinin % 14,8'i, okul öncesi öğretmenlerinin % 16,3'ü her alanda bilgi verilmesini istemiştir.

Özaydın ve Çolak (2011) tarafından dokuz okul öncesi eğitim öğretmeni üzerinde okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi ve verilen hizmet içi eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, Kaynaştırma Eğitimi Hizmet İçi Eğitim Programlarının uygulamada yaşadıkları sorunlara

ilişkin yardımcı olduğu ve bunun yanı sıra özel eğitim danışmanlığı, sınıfta yardımcı bir öğretmen ve kaynak oda desteğine ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu araştırma Giresun ilinde basit tesadüfi yöntemle seçilmiş, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olan 60 okul öncesi öğretmeni ve 33 ilköğretim öğretmeni olmak üzere 93 öğretmen üzerinde yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, engelli öğrenci sınıfa yerleştirilmeden önce, okul öncesi öğretmenlerinin ve ilköğretim öğretmenlerinin daha çok engelli öğrencilerin ailesinden bilgi aldıkları, ayrıca sınıf öğretmenlerinin okul rehberlik servisinden bilgi almayı tercih ettikleri görülmektedir. Alınan bilgi türleri incelendiğinde her iki öğretmen grubunda da öğrencinin engel türüne ilişkin kısa bilgi alma ve öğretimsel uyarlamalar ile ilgili bilgi alma durumu daha fazla göze çarpmaktadır.

Kaynaştırma eğitimini gerekli bir uygulama olarak gören okul öncesi öğretmenlerinin oranı (% 90), ilköğretim öğretmenlerinden (% 63,6) daha fazladır.

Okul öncesi öğretmenlerinin (% 93,3) öğrenci velileri ile işbirliği içerisinde olma oranı, ilköğretim öğretmenlerinden (% 69,7) daha fazladır. Bunun sebebi okul öncesi eğitimde öğretmen ve velilerin öğrenciyi okula getirme ve gün sonunda okuldan alma sırasında daha fazla iletişime girmesi ve aile ile daha fazla görüşmesi olabilir.

Kaynaştırma öğrencilerine yönelik okulda ve sınıfta var olan fiziksel düzenlemelerin çoğunlukla olmadığı göze çarpmaktadır (% 66,7). İlköğretim öğretmenleri sınıf içerisinde öğrencinin oturma yerini değiştirmek gibi yapabileceği değişiklikleri gerçekleştirmektedir.

Fiziksel düzenlemelerin olmaması, engel türlerine yönelik materyallerin olmaması ve düzenlemelerin yapılmaması, sadece kaynaştırma eğitimini değil, normal eğitimi de olumsuz yönde etkileyen bir durum olmaktadır.

Kaynaştırma eğitiminde karşılan zorluklara ilişkin verilen yanıtlar incelendiğinde, kaynaştırma öğrencisine ayrılacak vaktin yetersizliği ve sınıfların kalabalık olması, engel düzeyi ağır olan öğrencilerin sınıfta olması, fiziksel imkân yetersizlikleri ve engelli öğrencinin sınıfın düzenini bozarak aksatması başlıca sebepler olarak görülmektedir.

Kaynaştırma eğitimi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmaya ilişkin olarak sorulan soruya ilköğretim öğretmenlerinin % 21,2'si ve okul öncesi öğretmenlerinin % 15'i yeterli bilgiye sahip olduğunu belirtirken, ilköğretim öğretmenlerinin % 30,3'ünün ve okul öncesi öğretmenlerinin % 6,7'sinin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirttikleri görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin % 78,3'ü ve ilköğretim öğretmenlerinin % 48,5'i, kurs ve seminerlere katılarak kendilerini geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Öğretmenlerin size bir seminer verilmesi durumunda hangi alanlar olmasını isterdiniz sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin % 43,9'u engel türlerinin özellikleri konusunu belirtirken, bu durumu sırasıyla davranış yönetimi, kavram/ beceri eğitimi, BEP hazırlama ve uygulama, kaynaştırma

eğitiminin etkileri, özel eğitime yönelik materyal geliştirme olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %15,8'i ise her alanda bilgi verilmesini istemişlerdir.

Uşun ve Cömert (2003) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim gereksinimlerinin araştırıldığı çalışmada öğretmenlerinin % 23,33 ü özel eğitim konusunda hizmet içi eğitim çalışmalarına katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Heiman tarafından (2004) yılında İsrail'den 116 ve İngiltere'den 140 ortaokul öğretmeni üzerinde kaynaştırma sürecine odaklanarak ihtiyaçlar, beklentiler ve düşüncelerin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada İngiliz öğretmenler kaynaştırma uygulamalarının tüm sınıf için daha avantajlı olduğunu dile getirirken, İsraili öğretmenler hem öğretmenler için, hem de engelli olmayan öğrenciler için daha dezavantajlı bir durum olduğunu belirtmişlerdir. İsraili öğretmenler sınıfta bir psikolog, özel eğitim uzmanı veya bir eğitim danışmanı tarafından kişisel olarak yönlendirilme ihtiyaçlarını dile getirmişlerdir ve okulda öğretmen arkadaşlarıyla yapılacak fikir alışverişinin önemine işaret etmişlerdir. İngiliz öğretmenler, eğitim metotları hakkında bir uzman tarafından yardım sağlanmasının önemini, ailelerin desteği ya da bir yardımcı tarafından sınıfta desteklenmenin önemini belirtmişlerdir. Kaynaştırma eğitimini güçleştiren durumları ise her iki grupta öğretmenlerin yetersiz eğitimi ile sınıflarda ilave yardım olmaması ve çok kalabalık sınıfların yer alması gibi kısıtlı imkânlar olarak belirtmişlerdir.

5. ÖNERİLER

Araştırma bulgularına yönelik olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Kaynaştırma eğitimi, sınıf öğretmenine gerekli destek verilmesi koşuluyla engelli öğrencinin genel eğitim sınıfında eğitim görmesidir.

Kaynaştırma eğitiminin başarıya ulaşması için okul-aile işbirliği, gerekli fiziksel düzenlemelerin yapılması, destek eğitim hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir. Bu sebeple öğretmenlere destek eğitim hizmetlerinin sağlanması, okullarda ve sınıflarda gerekli fiziksel düzenlerin yapılması, engel türlerine uygun olarak geliştirilen materyallerin sınıflarda bulunmasının kaynaştırma eğitimini başarıya ulaştıracağı düşünülmektedir.

Sınıfların kalabalık olması kaynaştırma eğitiminde engelli öğrenciye zaman ayıramamasına ve kaynaştırma eğitiminin başarısız olmasına neden olabilen bir durumdur. Bu sebeple kaynaştırma öğrencisi olan sınıflarda öğrenci sayısının daha düşük tutulmasının ya da sınıf içerisinde özel eğitim öğretmeni ve yardımcı öğretmen gibi uygulamalarının olması ve özel eğitim danışmanlığından öğretmenlerin daha fazla yararlanmasının sağlanacağı destek eğitim hizmetlerinin daha fazla uygulanmasının kaynaştırma eğitimini başarıya götüren bir durum olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucuna göre, engellilik düzeyi ağır olan öğrencinin sınıfta yer alması (% 15,3) ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının öğretmenler tarafından hazırlanması kaynaştırma eğitiminde karşılaşılan zorluklardandır.

Ülkemizde, yarı zamanlı kaynaştırma uygulamalarının daha fazla artırılmasının, her okulda engelli öğrencilere yönelik olarak hazırlanan ve içerisinde farklı engel türlerine yönelik öğretimsel materyallerin ve fiziksel düzenlemelerin yer aldığı kaynak odaların bulunmasının, engelli çocukların eğitiminde yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca her okulda yer alması önerilen kaynak odalarda, özel eğitim öğretmenlerinin ve yardımcısının bulunması, özel eğitim öğretmenin belirlediği derslere engelli öğrencinin katılımının sağlanması, genel eğitim sınıfındaki öğretmene BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirmede, öğretimi ve çevreyi uyarlamada, engel türlerine yönelik materyal geliştirme gibi konularda yardımcı olmasının engelli öğrencilerin eğitimdeki başarısını artırabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda bilgi sahibi olup olmadıkları sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde ilköğretim öğretmenlerinin % 30,3'ünün ve okul öncesi öğretmenlerinin % 6,7'sinin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirttikleri görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin % 78,3'ü ve ilköğretim öğretmenlerinin % 48,5'i, kurs ve seminerlere katılarak kendilerini geliştirmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda seminer verilmesi durumunda seminer verilmesini istedikleri alanların; engel türlerinin özellikleri, davranış yönetimi, kavram/ beceri öğretimi, BEP hazırlama ve uygulama, kaynaştırma eğitiminin etkileri ve özel eğitime yönelik materyal geliştirme olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin % 15,8'i ise her alanda bilgi verilmesini istemişlerdir. Bu konular dikkate alınarak öğretmenlere belirtilen alanlarda hizmet içi eğitim verilmesi sağlanabilir.

Farklı branşlara yönelik öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusundaki düşünceleri alınarak, kaynaştırma eğitiminin etkileri araştırılabilir.

KAYNAKLAR

Akkök, F. (2005). Farklı özelliğe sahip çocuk aileleri ve ailelerle yapılan çalışmalar., A. Ataman (Editör). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş.İkinci Baskı*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, ss.119-139.

Anonim (2010). Okullarımızda neden, niçin, nasıl kaynaştırma yönetici, öğretmen ve aile kılavuzu. Ankara, MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

Aral, N. ve Gürsoy, F. (2009). *Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Babaoğlu, E. ve Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 18 (2)*, 345-354.

Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi,2 (4)*, 35-45.

Belgin, E., Darıca, N. (1996). *İşitme engelli çocukların erken tanısında ve eğitiminde aileye öneriler*. Ankara: Unicef Yayınları.

Cankaya, Ö. ve Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim I. kademedeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD),13 (1)*, 1-16.

Demir, M. K. ve Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri.*Kastamonu Eğitim Dergisi, 19(3)*, 719-732.

Dikici Sığırtmaç, A. ve Deretarla Gül, E. (2008). *Okul öncesinde özel eğitim*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Enç, M., Çağlar, D. ve Özsoy, Y. (1987). *Özel eğitime giriş. (3. baskı)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 156.

Gök, G. ve Erbaş, D. (2011), Okulöncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri ve Önerileri *International Journal of Early Childhood Special Education (INT-JECSE)*, 3(1):66-87 Web: <http://www.int-jecse.net/files/DE1F3J1G4762M47O.pdf> adresinden 14.04.2011'de alınmıştır.

Heiman, T. (2004). Teachers coping with changes: including students with disabilities in mainstream classes: an international view. *International Journal of Special Education*, 19 (2), 92-103.

Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler. (10. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kargın, T., Acarlar, F. ve Sucuoğlu, B. (2005). Öğretmen, yönetici ve anne babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 4 (2), 55-76.

Kargın, T. (2004). Baş makale: kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 1-19.

Kırcaali-İftar, G. (1998). Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri. , S. Eripek (Editör). *Özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 17-26.

MEB (2010). *Okullarımızda neden nasıl niçin kaynaştırma yönetici, öğretmen ve aile kılavuzu*. Ankara. MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

MEB (2006) *Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği* Tebliğler Dergisi 26184, Şubat Web: http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_0.html adresinden 13.04.2013 tarihinde alınmıştır.

MEB (1997) *Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. Resmi gazete 23011* Web: <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/104.html> adresinden 13.04.2013 tarihinde alınmıştır.

MEGEP, (2007). *Kaynaştırma eğitimi*, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Ankara: MEB.

Özaydın, L. ve Çolak, A. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve “okul öncesi eğitimde kaynaştırma eğitimi hizmet içi eğitim programı”na ilişkin görüşleri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 189 – 226.

Özbaba, N. (2000) *Okul öncesi eğitimcilerin ve ailelerin özel eğitime muhtaç çocuklar ile normal çocukların Entegrasyonuna (Kaynaştırılmasına) karşı tutumları, Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Seçer, Z., Çeliköz, N., Sarı, H., Çetin, Ş. ve Büyüktaşkapu, S. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları (Konya ili örneği). *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 393-406.

Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2008). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Sucuoğlu, B., (2006). *Etkili kaynaştırma uygulamaları*. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.

Uşun, S. ve Cömert, D. (2003). Okul öncesi öğretmenlerinin hizmet içi eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, (2), 125-138.

Whiteside Lynch, E., Howald Simms, B. (1988). Zeka özürü çocuklar, zeka özürü çocuklar ile normal çocukların kaynaştırılması!. (Çev. H. Karatepe) Ankara: Karatepe Yayınları. Genel No:4 Özel No:3